

интеллектуальных возможностей. Выявлена необходимость коррекционно-развивающей работы для каждой группы детей.

Ключевые слова: дети с комплексными нарушениями психофизического развития, комплексная диагностическая психолого-педагогическая методика, факторы успешности исследования, критерии оценивания результатов успешности, уровни развития.

Gladkih N.V. The specific features of psychophysical development of children with multiple disabilities of the musculoskeletal system, cognition and vision

The article devoted to the analysis of experimental research of complex psychological and educational diagnostic methods. Described quantitative and qualitative analysis of the results. The psychological and pedagogical literature analysed and highlighted the success factors in education of children with complex disabilities. The difficulties identified in a study of children with complex disabilities are described. The evaluating criteria are selected and described. The complex psychological and pedagogical examination of children with complex disabilities is presented. Identified and described three groups of children with complex disabilities according to the levels of their gross and fine motor skills, visual performance and cognitive abilities. Revealed the need for correction and developing work for each group of children.

Key words: children with multiple developmental disabilities, the factors of success of the research, the criteria for assessing the success of the results, the levels of development.

Статтю подано до друку 05.02.2015 р.
Статтю прийнято до друку 07.02.2015 р.

УДК 376-056.262:[378.011.3-051:37]

Т.М. Гребенюк
канд.психол.н., доцент
НПУ імені М.П. Драгоманова
Я.О. Шевченко
студент 3 курсу
НПУ імені М.П. Драгоманова

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ НЕЗРЯЧИХ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

У статті розглядається питання актуальності дослідження особливостей професійного самовизначення незрячих учнів старших класів. Подані результати теоретичного дослідження, спрямованого на вивчення проблеми професійного самовизначення підростаючого покоління у загальній та спеціальній науковій літературі. Звертається увага на те, що в основі успішного професійного самовизначення лежить сформованість в особистості професійно-важливих якостей,

а саме: окремих психічних, психологічних і фізичних властивостей, які відповідають вимогам певної професії і сприяють успішному оволодінню нею. Важливого значення у професійному самовизначенні надається адекватній самооцінці та Я-концепції, відповідно форми та методи профорієнтаційної роботи із школярами з порушеннями зору повинні бути спрямованими, в першу чергу, на самопізнання. Звертається також увага на особливості формування Я-концепції у осіб з порушеннями зору. Намічені шляхи подальшої роботи авторів над даною проблемою.

Ключові слова: старшокласники з порушеннями зору, професійне самовизначення, професійна орієнтація, Я-концепція, самооцінка, становлення особистості.

У сучасних умовах розвитку суспільства особливої актуальності набуває проблема професійного самовизначення підростаючого покоління, оскільки вона стосується вирішального моменту у життєвому становленні особистості. Відповідно, важливим і водночас складним завданням є формування в учнів старших класів здатності до свідомого та самостійного вибору майбутньої професії. Вирішення цього завдання багато в чому залежить від активної позиції та внутрішньої готовності самих учнів, від усвідомленості себе суб'єктом власного життя, прагнення до особистісної самореалізації, вміння виважено і самостійно приймати відповідальні рішення.

Дана проблема набуває особливо важливого значення для осіб з глибокими порушеннями зору, оскільки для них критерії професійного самовизначення значно звужуються. В першу чергу це пов'язано із тим, що дана категорія випускників обмежена у виборі майбутньої професії через порушення зору. Крім того, як вказують науковці (О. Литвак, І. Моргуліс, Г. Мустафаєв, Є. Синьова та ін.) психологічні особливості осіб з порушеннями зору також мають значний вплив на їх подальші життєві перспективи та плани, в тому числі, і на професійне самовизначення.

Таким чином, вивчення питання професійного самовизначення старшокласників з порушеннями зору може відкрити нові шляхи його оптимізації, на що і спрямоване наше подальше дослідження.

Під професійним самовизначенням у науковій літературі розуміють самопізнання та об'єктивну оцінку особою власних індивідуальних особливостей, зіставлення своїх професійно-важливих якостей і можливостей з вимогами, необхідними для

оволодіння конкретною професією. Крім того, це процес прийняття особистістю рішення щодо вибору майбутньої трудової діяльності (вибір професії, професійного навчального закладу, місця працевлаштування).

Аналіз психолого-педагогічних досліджень, спрямованих на вивчення професійного самовизначення старшокласників показав, що теоретичні передумови розробки цієї проблеми висвітлені у дослідженнях Б. Ананьєва, Г. Балла, І. Беха, Г. Костюка, В. Семиченко, О. Скрипченко та ін.

Цілеспрямовані дослідження проблеми професійного самовизначення та управління професійним самовизначенням школярів проведені Л. Божович, Є. Клімовим, О. Леонтьєвим, О. Мельник, О. Мудрик, Н. Пряжніковим, В. Сидоренко, М. Тітма, Б. Федоришиним, С. Чістяковою та ін. В їх дослідженнях вказується на необхідність вивчення саме ролі суб'єкта процесу професійного самовизначення, що вимагає більш глибокого розуміння психологічних механізмів як таких, що забезпечують самоаналіз та самооцінку властивостей особистості, їх зіставлення з вимогами майбутньої професії, що є необхідним на всіх етапах професійного самовизначення.

В. Бодров, Є. Клімов, Б. Федоришин та ін. пов'язують професійне самовизначення з підлітковим та юнацьким віком та розглядають його як найважливіше новоутворення для даних періодів розвитку особистості. Є. Клімов пропонує навіть спеціальний термін «стадія оптації» і розуміє його як період, коли відбувається «підготовка до життя, до праці, свідоме та відповідальне планування, вибір професійного шляху» [3; с. 58-59]. Разом з тим, вчений зазначає, що поняття «оптант» не є вказівкою обов'язково на підлітковий вік людини, оскільки проблема планування і вибору професійного шляху може виникнути у людини в будь-якому віці.

У тифлології питання профорієнтування та професійної спрямованості осіб з порушеннями зору представлені в роботах В. Акімушкіна, Л. Єрмолової, В. Жохова, О. Литвака, І. Моргуліса, Г. Мустафаєва та ін. Досліджень спрямованих на вивчення питання

професійного самовизначення осіб з порушеннями зору у доступній нам літературі ми не знайшли.

Професійна орієнтація осіб з порушеннями зору, за визначенням Є. Синьової, передбачає застосування сукупності психолого-педагогічних, медичних та організаційних заходів впливу на вихованців з метою виявлення і формування у них професійних інтересів і здібностей та впливу на вибір професії відповідно до зорових, психічних та фізичних можливостей, особистих нахилів та соціально-економічних потреб суспільства (6; с. 291).

На недосконалість сучасної системи профорієнтаційної роботи в школах для дітей з порушеннями зору вказують Т. Крижанівська, Г. Мустафаєв, С. Риков, Є. Синьова, О. Фесенко та ін.

Але разом з тим, багато спеціальних шкіл-інтернатів підходять до вирішення змісту професійно-трудового навчання з урахуванням можливостей раціонального працевлаштування випускників за професією, отриманою в школі. Так, наприклад, у київській школі-інтернаті №5 імені Я.П. Батюка незрячі учні навчаються на масажистів та операторів комп'ютерного набору.

У даному випадку ми говоримо саме про профільне навчання, оскільки вибір учнем з порушеннями зору профілю навчальної спеціалізації можна розглядати як вибір напряму майбутньої професійної діяльності. Навчання сліпих та слабозорих дітей певним професіям у період навчання в школі - дуже відповідальна справа (за Є. Синьовою та С.Федоренко). Складність і відповідальність цієї роботи пов'язана з тим, що, в разі невдачі у виборі професії та працевлаштуванні, випускникові важко навчитись нової професії в іншому навчальному закладі.

Сьогодні профільне навчання є одним із ключових напрямів модернізації та удосконалення системи освіти нашої держави й передбачає реальне й планомірне оновлення школи старшого ступеня і має найбільшою мірою враховувати інтереси, нахили і здібності, можливості кожного учня, у тому числі з особливими освітніми потребами, у контексті соціального та професійного самовизначення і відповідності вимогам сучасного ринку праці [6.]

Важливою передумовою успішного професійного самовизначення є сформованість в особистості професійно-важливих якостей – окремих психічних, психологічних і фізичних властивостей, які відповідають вимогам певної професії і сприяють успішному оволодінню нею. Підготовка до свідомого вибору професії передбачає активне формування таких психологічних якостей як здібності, інтереси, ціннісні орієнтації, прагнення, професійні плани, ідеали, переконання.

Так, О. Литвак вказував на те, що багато видів фізичної та інтелектуальної праці доступні особам з порушеннями зору, але з урахуванням їх можливостей, що дозволить вчасно попередити втому, розвивати витривалість, підбирати відповідні види фізичної та інтелектуальної праці, тобто правильно вести роботу із профорієнтування та профвідбору (4; с.106). Крім того, автор вказує на те, що для успішної соціально-трудової реабілітації осіб з порушеннями зору необхідно враховувати їх настанову на працю, наявність позитивної мотивації, відношення до власного порушення зору та соціальної позиції.

Через обмеженість вибору професії, що пов'язана з порушеннями зору, задоволеності працею необхідно приділяти особливу увагу. Експериментальні дослідження О. Литвака показали, що найбільш сприятливі настанови на працю зафіксовані у сліпонароджених, найменш сприятливі – у осіб, які втратили зір у зрілому віці. Формування настанови на працездатність, на працю, позитивні мотиви діяльності не залежать від глибини дефекту, що підтверджується частими випадками високої працездатності при важких порушеннях зору і навпаки.

Разом з тим, А. Суславичус у своїх дослідженнях вказує на наявність у осіб з порушеннями зору несприятливих настанов до складної праці. Автор пов'язує це із недоліками реабілітаційної роботи та вказує на необхідності формувати у дітей з порушеннями зору упевненості у власних силах та творчих можливостях.

У свою чергу М. Земцова у своїх дослідженнях підкреслює, що «усвідомлення своєї праці як соціальнозначимої частини загальнонародної справи розширює творчі можливості, що

притаїлися в організмі людини, і здійснює вирішальний вплив на процеси компенсації» [2; с. 419].

Г. Мустафаєв, який вивчав особливості життєвих планів сліпих старшокласників, встановив, що у більшості випускників немає життєвих планів на майбутню професійну діяльність та коло бажаних для оволодіння професій досить обмежене. Крім того, автор звертає увагу на те, що у незрячих старшокласників спостерігаються тенденції до неадекватного заниження життєвих планів у трудовій діяльності, сподівання на значну сторонню допомогу та постановка занадто віддалених перспектив реалізації життєвих планів, що розглядаються ним як псевдокомпенсаторні утворення.

Дослідження стану організації профорієнтаційної роботи в школах-інтернатах для дітей з порушеннями зору Є. Синьовою та Г. Мустафаєвим показали, що коло професійних інтересів учнів широке і майже не відрізняється від кола інтересів зрячих дітей. Інтереси підлітків з порушеннями зору поширюються на різні сфери діяльності і нерідко значно яскравіше виражені, ніж у їх зрячих однолітків. Разом з тим, майже у всіх незрячих учнів має місце високий рівень амбіцій, ефект неадекватності. А серед професій, за якими планують працювати сліпі випускники, в абсолютній більшості названі ті, що потребують подальшого навчання і є престижними для сліпих (учитель, масажист, музикант, соціолог, психолог, юрист, програміст тощо).

Дослідження проведені Г. Мустафаєвим впродовж 1996-2000 років показали, що навчання у вищому навчальному закладі обирають, як життєву перспективу, 56% випускників спеціальних шкіл для сліпих дітей. Серед мотивів таких виборів у сліпих переважають прагнення досягнення такого ж соціального рівня, як і зрячі, та отримання престижної і значущої професії. Автори дослідження знаходять також і свої пояснення, а саме те, що навчання для сліпих дітей є найбільш доступною діяльністю, досить змістовною для подальшого життя поза межами школи-інтернату [5].

Наші дослідження, проведені впродовж 2013-2014 років показали, що близько 90 % незрячих випускників прагнуть здобути вищу освіту. Таким чином, можна констатувати, що сьогоднішні

випускники вважають вищу освіту престижною і бажають її здобути, інша справа, на яку саме професію вони орієнтуються та чи будуть вони конкурентоздатними на сучасному ринку праці здобувши її.

Якщо розглянути питання отримання незрячими вищої освіти в історичному аспекті, то ще в 1836 році П. Віллей відмітив, що сліпі шукають у вищій освіті ніби компенсацію свого недоліку, вони прагнуть знайти в самому собі те задоволення, якого вони не отримують від зовнішнього світу, а тому й намагаються збагатити свій внутрішній світ. Відчуваючи себе неповноцінними, сліпі стверджують, що зрячі роблять їм деяку поблажливість, а тому прагнуть бути більш освіченими. Автор вважає ці міркування неправильними, він наголошує на тому, що справа не у повазі, яку будуть відчувати до освіченого сліпого (оскільки будь-яку працю поважають), а в тому, щоб здібності сліпого могли бути використані в тій же мірі, що і здібності зрячого. Крім того, сліпий усвідомлює, що його здібності можуть розвиватися в певній мірі тільки в області розумової праці, а в області фізичної праці він буде, не дивлячись на всі свої зусилля, завжди відставати від зрячих [1].

Поняття самовизначення І. Бех, М. Гінзбург, І. Кон, М. Пряжніков, С. Чистякова, П. Шавір та інші пов'язують з процесами «пошуку себе», «відкриття Я», «усвідомлення Я» тощо. Тобто, саме формування образу «Я» або Я-концепції у юнацькому віці становить психологічну основу для подальших процесів самовизначення в тому числі і професійних.

Досліджуючи зв'язки професійного і особистісного самовизначення, професійного вибору і професійної самореалізації особистості з іншими сферами життя, М. Пряжніков зробив висновок про те, що характер і зміст професійної діяльності людини обумовлені її цілісним ставленням до світу, в тому числі – до самої себе, що обумовлює необхідність формування у особистості Я-концепції.

Я-концепція, за Р. Бернсом, формується у людини в процесі соціальної взаємодії як обов'язковий та унікальний результат психічного розвитку, як відносно стійке і в той же час підвладне внутрішнім змінам і коливанням психічне утворення. Воно накладає

незгладимий відбиток на всі життєві прояви людини – із самого дитинства до глибокої старості.

Дослідження проведені у тифлопсихології показують, що формування Я-концепції у дітей з порушеннями зору мають певні труднощі та особливості. Як вказує відомий український тифлопсихолог Є. Синьова, проблема самопізнання особливо гостро постає у зв'язку з наявними в особистості із депривацією зору труднощами пізнання як зовнішнього світу, так і власних внутрішніх морально-психологічних якостей [7; с. 326].

О. Таран, яка вивчала особливості формування Я-концепції у слабозорих дошкільників, вказує на те, що ускладнюють процес формування Я-концепції труднощі актуалізації, відтворення, усвідомлення та оперування інформацією стосовно себе; труднощі здійснення формально-логічних операцій стосовно сфери-Я на образному та понятійному рівнях; труднощі в здійсненні самоконтролю через несформованість довільності поведінки; труднощі соціальної взаємодії, зумовлені особистісними особливостями та труднощі сприймання та усвідомлення дитиною ставлення до неї мікросоціуму.

Дослідженнями С. Власенко встановлено вплив глибини, часу порушення зору та віку на рівень сформованості компонентів образу фізичного «Я» (уявлення про власну схему тіла та образ власного тіла; ставлення до власної зовнішності; матеріальний компонент, що визначається уявленнями про свій одяг) у незрячих молодших школярів, що значною мірою відбивається на усвідомленні власного дефекту та на самоставленні. Чим глибше порушений зір, тим більші розходження зі зрячими у формуванні самосвідомості.

Вивченням особливостей формування Я-образу в інвалідів по зору віком від 15 до 24 років присвячені дослідження Є. Клопоти. Автор вказує на те, що у незрячої особистості виникає конфлікт між образом «здорової людини» та «образом людини з тростиною». «Реальне-Я» при цьому зазнає такого викривлення, як переоцінка чи недооцінка власних можливостей. Великого значення у формуванні «Я-образу» Є. Клопота надає соціальним стереотипам щодо сліпоти, які поширені у суспільстві.

Наявність внутрішнього конфлікту між образами – «Я» (в минулому, теперішньому і майбутньому часі) у самосвідомості осліплених у дорослому віці доведено дослідженнями Ю. Тімакової. Зокрема, автор вказує на те, що процеси самопізнання, самосприймання та самоусвідомлення в осліплених в дорослому віці трансформуються під впливом набутого дефекту, відображаючи в їх свідомості уявлення про себе як неповноцінного члена родини та суспільства. У даній категорії осіб (близько 72 %) переважає негативне самоставлення. Це негативно відображається на їхній життєвій позиції, вони відчувають труднощі комунікативного характеру, спостерігається нереалістичне світосприймання.

Визначення ставлення до себе в науковій літературі розглядається як самооцінка, яка є свого роду механізмом, що забезпечує співвідношення своїх можливостей з тими цілями і завданнями, яких вимагає життя.

Самооцінка, за Л. Виготським, передбачає свідоме ставлення до себе: до своїх якостей і станів, можливостей, фізичних і духовних сил і являє собою судження про власну цінність, що виражається в установках, властивих індивіду. Таким чином, самооцінка відображає ступінь розвитку в людини почуття самоповаги, відчуття власної цінності та позитивного ставлення до всього того, що входить у сферу її «Я». Тому низька самооцінка припускає неприйняття себе, самозаперечення, негативне ставлення до своєї особистості.

Розбіжність «Я реального» і «Я ідеального», характерне для підліткового віку, в умовах зорової депривації значно посилюється, що виражається в появі невпевненості в собі, в замкнутості, підвищеній уразливості, впертості, ворожості, нестійкості рівня домагань (А. Віленська, О. Литвак, Л. Солнцева та ін.). Все це призводить до зниження рівня розвитку самооцінки.

Відповідно в умовах звуженої сенсорної сфери труднощі пізнання себе та інших, прямо або опосередковано пов'язані з порушеннями зору, негативно впливають і на процес становлення самооцінки. У свою чергу, формування завищеної або заниженої самооцінки, негативно відбивається як на поведінці та власній діяльності людини, так і на її взаємостосунках з оточуючими людьми,

що значно ускладнює процес її соціальної інтеграції (Т. Головіна, Т. Гребенюк, О. Литвак, Г. Нікуліна, Є. Синьова, А. Суславичюс, Е. Українська та ін.). Ця обставина визначає особливу значимість проблеми особистісного самовизначення осіб з порушеннями зору для тифлологічної теорії та практики.

Таким чином, аналіз наукової літератури показав, що основою професійного самовизначення є знання учня з порушеннями зору про світ професій, сформований образ «Я», вміння зіставляти знання про себе та про професійну діяльність тощо. В умовах звуженої сенсорної сфери труднощі пізнання себе та інших, прямо або опосередковано пов'язані з порушеннями зору, негативно впливають на процес становлення самооцінки, формування Я-концепції і відповідно на особистісне самовизначення, яке лежить в основі процесу самовизначення в старшому підлітковому та юнацькому віці і визначає розвиток всіх інших видів самовизначення, у тому числі і професійного. Відповідно форми та методи профорієнтаційної роботи зі школярами з порушеннями зору повинні бути спрямованими в першу чергу на самопізнання та розвиток вміння здійснювати аналіз професій, враховуючи свої інтереси та психофізичні можливості, на що і спрямоване наше подальше дослідження.

Список літератури:

1. Виллей П. Психология слепых / П. Виллей. – М. – Л., 1931, - 160 с.
2. Земцова М.И. Пути компенсации слепоты в процессе познавательной и трудовой деятельности / М. И. Земцова. – М.: Изд.-во АПН РСФСР, 1956. – 419 с.
3. Климов Е. А. Психолого-педагогические проблемы профессиональной консультации. - М.: Знание -1983. - 96 с.
4. Литвак А. Г. Психология слепых и слабовидящих : учебн. пос. / А. Г. Литвак. - СПб : Изд-во РГПУ им. А.И.Герцена. – 1998. – 260 с.
5. Мустафаєв Г. Ю. Особливості життєвих планів сліпих старшокласників : автореф. дис... канд. психол. наук : спец. 19.00.08 / Г. Ю. Мустафаєв. – К., 1998. – 19 с.
6. Про затвердження Концепції профільного навчання у старшій школі : Наказ МОН № 1456 від 21.10.13 року [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/37784/.
7. Синьова Є. П. Особливості розвитку і виховання особистості при глибоких порушеннях зору : моногр. / Є. П. Синьова. – К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2012. – 442 с.

References

1. Villey P. Psihologiya slepyih / P. Villey. – M. – L., 1931, - 160 s.
2. Zemtsova M.I. Puti kompensatsii slepoty v protsesse poznavatelnoy i trudovoy deyatel'nosti / M. I. Zemtsova. – M.: Izd.-vo APN RSFSR, 1956. – 419 s.
3. Klimov E. A. Psihologo-pedagogicheskie problemyi professionalnoy konsultatsii. - M.: Znanie -1983. - 96 s.
4. Litvak A. G. Psihologiya slepyih i slabovidyaschih : uchebn. pos. / A. G. Litvak. - SPb : Izd-vo RGPU im. A.I.Gertsena. – 1998. – 260 s.
5. Mustafaiev H. lu. Osoblyvosti zhyttievvykh planiv slipykh starshoklasnykiv : avtoref. dys... kand. psykhol. nauk : spets. 19.00.08 / H. lu. Mustafaiev. – K., 1998. – 19 s.
6. Pro zatverdzhennia Kontseptsii profilnoho navchannia u starshii shkoli : Nakaz MON № 1456 vid 21.10.13 roku [Elektronnyi resurs]. Rezhym dostupu : http://osvita.ua/legislation/Ser_osv/37784/.
7. Synova Ie. P. Osoblyvosti rozvytku i vykhovannia osobystosti pry hlybokyykh porushenniakh zoru : monohr. / Ie. P. Synova. – K. : Vyd-vo NPU imeni M. P. Drahomanova, 2012. – 442 s.

Гребенюк Т.Н., Шевченко Я.А. Теоретические основы профессионального самоопределения незрячих учеников старших классов

В статье рассматривается вопрос актуальности исследования особенностей профессионального самоопределения незрячих учеников старших классов. Представлены результаты теоретического исследования, направленного на изучение проблемы профессионального самоопределения подрастающего поколения в общей и специальной научной литературе. Обращается внимание на то, что в основе успешного профессионального самоопределения лежит сформированность у личности профессионально важных качеств, а именно: отдельных психических, психологических и физических свойств, которые соответствуют требованиям определенной профессии, способствующих успешному овладению ею. Важное значение в профессиональном самоопределении придается адекватной самооценке и Я-концепции, соответственно, формы и методы профориентационной работы со школьниками с нарушениями зрения должны быть направлены в первую очередь на самопознание. Обращается также внимание на особенности формирования Я-концепции у лиц с нарушениями зрения. Намечены пути дальнейшей исследовательской деятельности авторов над данной проблемой.

Ключевые слова: *старшеклассники с нарушениями зрения, профессиональное самоопределение, профессиональная ориентация, Я-концепция, самооценка, становления личности.*

Grebeniuk T.M., Shevchenko Y.O. The theoretical background for professional self-determination of blind high school students

In the article the question of the relevance of the study of the peculiarities of professional self-determination of blind students of the senior classes is considered. The results of a theoretical study aimed at studying the problem of professional self-determination of the younger generation in general and special scientific literature are presented. Attention is drawn to the fact that the basis for successful professional self-determination lies in the formation of professionally important qualities in a person, namely: individual mental,

psychological and physical qualities that correspond to the requirements of a certain profession that contribute to successful mastery of it. It is important for professional self-determination to have an adequate self-esteem and self-concept, respectively, the forms and methods of vocational guidance work with schoolchildren with visual impairments should be directed first of all to self-knowledge. Attention is also drawn to the peculiarities of the formation of the self-concept in persons with visual impairments. The ways of further research activity of the authors on this problem are outlined.

Key words: *visually impaired highschool students, professional self-determination, professional orientation, self-concept, self-esteem, identity development.*

УДК:376.2-051.6.262

© 2015 р.

Медведок Л.Г.

канд. пед. наук, доцент

Рожко І.С.

студент 4 курсу

спеціальності «Тифлопедагогіка»

НПУ імені М.П.Драгоманова

ОСОБЛИВОСТІ АКТИВІЗАЦІЇ ПІЗНАВАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НЕЗРЯЧИХ УЧНІВ В ДОБУКВАРНИЙ ПЕРІОД НАВЧАННЯ ГРАМОТИ

У статті розглядається проблема пізнавальної діяльності незрячих учнів у період навчання грамоти. Саме він є дуже важливим у процесі навчання грамоти. Основною метою цього періоду є створення в учнів готовності та необхідних передумов до засвоєння грамоти. Обґрунтовано значимість добукварного періоду в процесі заповнення недоліків розвитку всіх сторін пізнавальної діяльності сліпих дітей. Відмічена важливість предметних уроків і екскурсій для формування загальнопізнавальних умінь у незрячих учнів.

Ключові слова: *пізнавальна діяльність, навчання грамоти, добукварний період, готовність до навчання.*

Навчання грамоти – особливий етап у початковому навчанні рідної мови, що передбачає формування у дітей елементарних навичок читання та письма.

Відомий педагог К.Д. Ушинський вказував на те, що період навчання грамоти – це один з найважливіших і найвідповідальніших етапів у житті дітей, у розвитку їхнього мислення і мовлення, у зростанні їхньої свідомості, у формуванні особистості в цілому.